

Δελεάζεται από τον Δούκα και από μια άλλη πλευρά.

Ο Δούκας προσπαθεί να κάνει λογοτεχνία μέσα από τις εμπειρίες του που αποκτά από τη ζωή του ως περιφερόμενος εργάτης στις φάρμες στην Αυστραλία, και ως υπάλληλος στα καφέ των συμπατριωτών του. Ο Δούκας από το 1936 που ασπάζεται τον μαρξισμό εγκαταλείπει την εθνικιστική του παρελθοντολογία και δίνεται ολόψυχα για να εκφράσει τη ζωή στη μετανάστευση.

Αυτό γοητεύει τον Τζουμάκα ο οποίος κάνει και αυτός το ίδιο με τα λογοτεχνικά του κείμενα.

Εδώ όμως υπάρχει και μια μεγάλη διαφορά του Τζουμάκα από τον Δούκα.

Ο Δούκας υστερεί στην αυτοκριτική ανάλυση όπως είπαμε. Αν και η αριστερά στην εποχή του, σπαράσσεται κυριολεκτικά, τοπικά και διεθνώς, αυτό δεν απασχολεί τον Δούκα στα γραπτά του. Ξέρουμε ότι είχε επαφές με τους Έλληνες της Τασκένδης τότε, την δεκαετία του 1950, όταν ο ένας σύντροφος έστειλε τον άλλον στα νοσοκομεία από το ξύλο που έπεφτε. Αλλά, αλλά, ο Δούκας στα γραπτά του, συνέχιζε να δείχνει μια ολύμπια γαλήνη και πίστη ότι το μέλλον θα είναι σοσιαλιστικό.

Αντίθετα ο Τζουμάκας με το **Χαρούμενο Σίδνεϊ** του οποίου αποσπάσματα προδημοσιεύτηκαν στο **Χρονικό** το 1985, ζώντας πλέον τον παραλογισμό των παροικιακών οργανώσεων, και μάλιστα ζώντας τον παραλογισμό στην αριστερή του μορφή, όπου άλλα λέμε και άλλα κάνουμε, οδηγείται στην απόγνωση και το μαύρο χιούμορ.

Είναι η εποχή που του πάει καλύτερα ο Νικόλας Καλαμάρης, αυτός που για την αριστερά της δεκαετίας του 1930 θεωρείτο αιρετικός, διότι στον μαρξισμό του είχε προσθέσει και τον Φροϋδισμό. Φροϋδισμό ο οποίος όπως είπαμε διδάσκει για την ύπαρξη ασυνείδητων δυνάμεων που μας σπρώχνουν στον παραλογισμό και ότι πρέπει για να τις ελέγξουμε αυτές τις ασυνείδητες δυνάμεις να τις παραδεχτούμε ότι υπάρχουν και ότι είναι παντοδύναμες.

Δημιούργησα αυτό το θεωρητικό πλαίσιο αναφοράς στον Δούκα και τον Καλαμάρη, για να βοηθηθούμε να κατανοήσουμε καλύτερα το ιδεολογικό και ψυχολογικό πλαίσιο της λογοτεχνίας του Δημήτρη Τζουμάκα. Όχι για να τον ταυτίσουμε απόλυτα μαζί τους.

Ο μεν Δούκας πέθανε το 1962 σε αυτοκινητιστικό ατύχημα στη Μελβούρνη, χωρίς να προλάβει να δει το όνειρό του σοσιαλισμού να θάβεται κάτω από τα δικά του ερείπια.

Ο δε Καλαμάρης πέθανε και αυτός το 1988, αφού είχε διαπιστώσει και αυτός ότι και η ψυχολογία και ο υπερρεαλισμός είχαν γίνει όργανα στα χέρια των ισακαλιών της διαφήμισης από τη μια μεριά, και των ζαχαροπλασטיών της αισθητικής, όπως παρουσιάζονται σήμερα οι εθνικές γκαλερί.

Ο Τζουμάκας λοιπόν, γράφει και αυτός με μια ρίζα μαρξιστική και μία Φροϋ-

δική, αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον πολύ διαφορετικό από αυτό του Δούκα και του Καλαμάρη.... Η ιδεολογία του μοντερνισμού έχει γκρεμιστεί σε ερείπια... Βρισκόμαστε στην εποχή του μετά-μοντερνισμού.

Στην εποχή μας, την εποχή του μεταμοντερνισμού όπως έχει καταγραφεί από τους μελετητές της ιστορίας, η σοβαρή τέχνη οδηγείται στην εσωστρέφεια. Και για να μην κατρακυλήσει στην πυρά, αρπάζεται όπως η λογοτεχνία του Δημήτρη Τζουμάκα από τη σάτιρα και το μαύρο χιούμορ.

Αν παρακολουθήσουμε τη γραφή του Δημήτρη από τότε που εκφράσθηκε με το **Κάρβουνο στο Κήπο** στο Παρίσι κατά την περίοδο της Χούντας στην Ελλάδα, μέχρι και σήμερα, που γράφει τα **ημερολόγια** ποταμός, θα διαπιστώσουμε ότι εκφράζει τα ψυχολογικά σκαμπανεβάσματα των ελλήνων από

οποίον δεν διατάζει ο συγγραφέας να μας πει πως είναι και αυτός μέρος του. Ο Τζουμάκας, γράφοντας και εκθέτοντας την παροικιακή μας ζωή, έχει την οξυδέρκεια να μην διαχωρίζει τον εαυτό του από τον κόσμο που καταγγέλλει και σατιρίζει. Παρουσιάζει τον εαυτό του, (τον ίδιο τον συγγραφέα) σαν μέρος του παροικιακού περιγύρου, σαν σάρκα από τη σάρκα του παροικιακού μας κόσμου. Ο συγγραφέας αυτοσατιρίζεται, και αυτοσαρκάζεται, σχεδιάζει στο πρόσωπό του, τον μέσο μετανάστη. Είναι Ένας άνθρωπος γεμάτος αβεβαιότητες, φοβίες και πολύ άγχος.

Αυτές τις συσσωρευμένες αβεβαιότητες, το άγχος και τις φοβίες των νεομεταναστών, εγώ τις ονομάζω «ταξικές φοβίες», διότι έχουν σε τελευταία ανάλυση ταξικά αίτια και αφορμές.

Αυτή η κατάσταση εκφράζεται πολύ

Ως λογοτέχνης ο Δημήτρης Τζουμάκας, διαφέρει παρασάγγα από τον λογοτεχνικό παροικιακό λόγο. Αυτό συμβαίνει διότι όπως θα δείξω: στη λογοτεχνία του, έχουμε μαζί το πολιτικό στοιχείο και το ψυχολογικό σε έναν μίνιμουμ βαθμό συνεργασίας μεταξύ τους. Μια τέτοια σύνθεση ανόμοιων φαινομενικά στοιχείων, δηλαδή του πολιτικού και του ψυχολογικού, δεν θα συναντήσουμε πουθενά όσο κι' αν ψάξουμε στα εκδοτικά παροικιακά δεδομένα.

τη δεκαετία του 60 και μετά, μέχρι σήμερα.

Και εξηγούμε: Ο Τζουμάκας όταν άρχισε να γράφει στο Παρίσι όπου είχε καταφύγει την περίοδο της ελληνικής Δικτατορίας, ο πολιτικός λόγος βρισκόταν στο φόρτε του και ειδικά ο πολιτικός λόγος της αριστεράς. Ήταν λόγος ουτοπικός και αισιόδοξος ακόμα τότε. Υπήρχαν θέματα κοινωνικά που ωθούσαν σε έναν τέτοιου είδους λόγο. Ο Κόσμος ήθελε την πολιτική αλλαγή και αισιοδοξούσε και πίστευε πως με αγώνες τα πράγματα μπορούσαν να αλλάξουν. Αυτόν τον λόγο εκφράζει στο **Κάρβουνο στον Κήπο** που πρωτογράφει στο Παρίσι. Και αυτόν τον αισιόδοξο λόγο φέρνει και στο **Σίδνεϊ** όταν έρχεται στο τέλος του 1974. Όμως καθώς δραστηριοποιείτε εδώ, μέσα στις παροικιακές οργανώσεις, βιώνει σιγά-σιγά, καθώς ο χρόνος κυλά, τον τραγέλαφο που διέπει τη ζωή των παροικιακών οργανώσεων. Τον τραγέλαφο του: **«άλλα να λέμε και άλλα να κάνουμε»**. Και βέβαια, βιώνει την ασυνέπεια των λόγων και έργων και στην αριστερή τους εκδοχή. Αυτή η κατάσταση τον οδηγεί στο να αναπτυχθεί μέσα στο λογοτεχνικό του έργο το στοιχείο της σάτιρας και της αυτοκριτικής.

Όσοι έχετε διαβάσει το **«Χαρούμενο Σίδνεϊ»** γνωρίζεται ότι εκεί πέρα η σάτιρα, ο σαρκασμός πολλές φορές, μπλέκεται με την τρυφερότητα, αλλά και την απόγνωση που του προκαλεί το ευθραυστότητα της ζωής και ο παροικιακός ανορθολογισμός μέσα στον

αδρά στην λογοτεχνία του Δημήτρη Τζουμάκα από το **Χαρούμενο Σίδνεϊ**, και μετά. Στο μυθιστόρημα **Η Γυναίκα με τα' αγκάθια στο λαιμό**, στο διήγημα **«η Νήσος Κίναϊδος»**, και τελικά στα **Τετράδια Αρνησίας**, που ακόμα δεν έχουν τυπωθεί σε βιβλίο.

Με όλα του αυτά τα έργα, έχουμε την επιτομή της κοινωνικής κατάστασης όπως την έχει ζήσει και τη ζει, ο μεταναστευτικός μας εαυτός.

Στα έργα αυτά, του Δημήτρη Τζουμάκα, από το **«Χαρούμενο Σίδνεϊ»** και μετά, διαπιστώνουμε μια σταθεροποίηση των αρνητικών συναισθημάτων, για την πορεία που έχει πάρει ο κόσμος. Ο συγγραφέας δεν έχει από πουθενά να πιαστεί, για να ελπίσει ότι κάτι μπορεί να αλλάξει προς το καλύτερο στο μέλλον. Όλοι οι λόγοι οι πολιτικοί έχουν πτηθεί. Ο συγγραφέας νοιώθει ότι τόσο στην Ελλάδα όσο και μέσα στις ελληνικές κοινότητες του εξωτερικού, ζούμε την εποχή μιας δικής μας Βαϊμάρης.

Όλες οι ενδείξεις δείχνουν την σκλήρυνση των ανθρώπων, δείχνουν ότι όλοι μας λίγο-πολύ έχουμε προβληθεί από τη νόσο της **«ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ»**. Δηλαδή, χωρίς να το συνειδητοποιούμε νοιώθουμε ότι **απειλούμαστε από το διαφορετικό**. Αυτή την απειλή από το διαφορετικό εγώ την ονομάζω **«Νόσο της Χρυσής Αυγής»**.

Ο Τζουμάκας εμπρός σε τέτοια φαινόμενα συντηρητισμού μέχρι και ανηθικισμού, οδηγείτε σε μια στάση αυθάδειας προς όποιον κατεστημένο και

συμβατικό, ενώ παράλληλα μέσα στη λογοτεχνία του αρχίζει να αναδύεται και να ξεχειλίζει το λιμπιντικό στοιχείο που αναδύεται από το ασυνείδητο κομμάτι του εαυτού. Ο Μαρξιστής συγγραφέας επιτρέπει στον Φροϋδιστή συγγραφέα να εκφραστεί πλέρια και χωρίς τις παραδοσιακές μας θρησκευτικές ενοχές για το «βδελυρό» μας σώμα, όπως το ονομάζει η εκκλησία.

Στην Λογοτεχνία και στις τέχνες γενικά, όπως στον κινηματογράφο και την ζωγραφική, η θεωρία για το ασυνείδητο προκάλεσε την υπερρεαλιστική έκρηξη, η οποία πήρε και πολιτική μορφή με καλλιτέχνες που άλλοι ήταν ενταγμένοι στην αριστερά και άλλοι στην δεξιά. Ο υπερρεαλισμός αποτέλεσε μια βασική κολώνα του μοντερνισμού, και στην ανεμική λογοτεχνία των αντιπόδων εμφανίζεται με δύναμη για πρώτη φορά με το έργο του Τζουμάκα.

Έκτοτε κάνει την εμφάνισή του και στο έργο νεότερων καλλιτεχνών που είναι παιδιά μεταναστών και έχουν σπουδάσει στην Αυστραλία, όπως είναι το έργο του κινηματογραφιστή Πλάτωνα Θεοδωρή του οποίου ένα σημαντικό έργο με τον τίτλο **«Olvin's Harmonious World of Opposites»**, θα δούμε εδώ στον ΑΤΛΑ, την Παρασκευή 13 Απριλίου, και πρέπει να προσέλθετε για να το δείτε όλοι σας.

Συγκρατήστε τον τίτλο του έργου του Πλάτωνα Θεοδωρή. **«Ο αρμονικός κόσμος των Αντιθέσεων»**.... Είναι ένας φιλοσοφημένος, διαλεκτικός τίτλος, που χαρακτηρίζει τη σύνθετη πραγματικότητα που μας διέπει, παρόλο που εμείς θέλουμε να τα υποτάσσουμε όλα σε μια μονοδιάστατη λογική.

Παρόμοια υπερρεαλιστικά είναι και το ζωγραφικό έργο του Γεράσιμου Λυμπεράτου, που έργα του εκθέτουμε κάτω στη μικρή αίθουσα δίπλα στη Βιβλιοθήκη. Αν και η ποίηση και η λογοτεχνία του Λυμπεράτου, είναι ελεγχόμενη από την ιδεολογία του, γι' αυτό και έχει χαρακτήρα διδακτικό, η ζωγραφική του αντίθετα δεν προέρχεται από την ιδεολογία του αλλά από το ασυνείδητο που ξεχειλίζει και απαιτεί τα δικαιώματά του. Η περίπτωση του Γεράσιμου ο οποίος διχάζεται μεταξύ μιας σοσιαλιστικής γραφής και μιας φροϋδικής ζωγραφικής χρειάζεται να μελετηθεί και κατανοηθεί, διότι έτσι όλοι μας θα γίνουμε πλουσιότεροι σε γνώσεις.

Προτού περάσω στο δεύτερο μέρος της παρέμβασής μου, για να σας μιλήσω για τα δημοσιογραφικά κείμενα του Δημήτρη Τζουμάκα, θα ήθελα να ξεκαθαρίσω ότι οι «ταξικές φοβίες» που ταλαιπωρούν τον κόσμο της μετανάστευσης, δεν είναι ιδιαιτερότητα κανενός, είναι ένα γενικευμένο φαινόμενο που μας έχει προσβάλει όλους μας. Όχι μόνο αυτούς που κατέχουν την λεγόμενη αποκαλυπτική αλήθεια της εκκλησίας, αλλά και αυτούς που νομίζουν ότι κατέχουν την κοινωνική αλήθεια, με βάση έναν εκχυδαϊσμένο μαρξισμό.